

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.411.006.03.2017

S/17/005

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	S/17/005 – Prawidłowość działania służb i inspekcji funkcjonujących na wybranych przejściach granicznych zlokalizowanych na terenie województwa lubelskiego, w zakresie kontroli ilości i jakości importowanych zbóż.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata 2015-2017 (do czasu zakończenia kontroli).
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie.
<i>Kontroler</i>	Paweł Szafran, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/66/2017 z dnia 7.04.2017 r. (dowód: akta kontroli str.1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Graniczny Inspektorat Weterynarii w Koroszczynie (21-550 Terespol) – Posterunek Weterynaryjnej Kontroli Granicznej w Hrubieszowie, ul. Nowa 106, 22-500 Hrubieszów (dalej: „PKG” lub „Posterunek”).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Jarosław Nestorowicz Graniczny Lekarz Weterynarii w Koroszczynie – od dnia 30 marca 1998 r. (dalej: „GrLW”). (dowód: akta kontroli str.3-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena i jej uzasadnienie

W ocenie¹ Najwyższej Izby Kontroli, PKG w Hrubieszowie w latach 2015–2017 (I kw.) prawidłowo realizował stałe, wynikające z unijnych i krajowych przepisów weterynaryjnych, zadania w zakresie prowadzenia weterynaryjnej kontroli granicznej przesyłek ze zbożem zadeklarowanym przez importerów jako materiał paszowy, wprowadzanym na obszar celny Unii Europejskiej (UE) przez kolejowe przejście graniczne na LHS².

Podstawą pozytywnej oceny stałych (rutynowych) działań PKG w obszarze objętym kontrolą NIK było:

- każdorazowe objęcie przez Posterunek kontrolą przesyłek importowanych zbóż przeznaczonych na cele paszowe, zgłoszonych do granicznej kontroli weterynaryjnej przez importerów lub upoważnione agencje celne,
- przestrzeganie obowiązujących przepisów krajowych i unijnych, dotyczących ochrony wspólnotowego rynku rolnego i rynków lokalnych przed importem pasz i materiałów paszowych o niewłaściwych parametrach jakościowych, mogących stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa żywienia zwierząt.

W PKG zapewniono również odpowiednie warunki techniczne i organizacyjne do właściwego realizowania zadań objętych kontrolą NIK, mimo ograniczeń kadrowych.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Linia Hutniczo-Siarkowa (LHS). Posterunek funkcjonuje na kolejowym towarowym przejściu granicznym Hrubieszów (PL) – Włodzimierz Wołyński (UA), pomiędzy Polską a Ukrainą.

III. Wyniki kontroli

Opis stanu
faktycznego

1. Posterunek Weterynaryjnej Kontroli Granicznej w Hrubieszowie, zgodnie z decyzją z dnia 20.12.2012 r. Głównego Lekarza Weterynarii („GLW”), z dniem 1.01.2013 r. został włączony do Granicznego Inspektoratu Weterynarii w Koroszczynie (dalej: „GrIWkor”). Stosownie do postanowień zawartych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie wykazu przejść granicznych, na których może być dokonywana kontrola graniczna pasz i pasz leczniczych³, do właściwości PKG należała kontrola pasz i pasz leczniczych niezawierających materiałów z tkanek zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 7-20)

W celu uzgodnienia zasad współpracy ze Służbą Celną („SC”), po włączeniu PKG do GrIWkor odbyło się spotkanie GrLW z Naczelnikiem Urzędu Celnego w Zamościu. Na spotkaniu przeprowadzono analizę dotychczasowej współpracy i uzgodniono zasady jej kontynuacji. Odbywały się również cykliczne spotkania GrLW z kierownikami Oddziałów Celných, w tym z Kierownikiem Oddziału Celnego w Hrubieszowie, na których m.in. udzielono informacji, w jakiej formie zostaje wydana decyzja GrLW po przeprowadzeniu kontroli (dokument potwierdzający przeprowadzenie kontroli granicznej pasz wprowadzanych na obszar celny Unii Europejskiej). Celnicy dopiero po otrzymaniu takiego dokumentu obejmowali dany towar procedurą celną. Do dnia 19.04.2017 r. nie odnotowano nieprawidłowości w tym zakresie. Nie zawierano pisemnych porozumień dotyczących zasad współpracy PKG ze SC. Według GrLW, m.in. z uwagi na fakt, że PKG kontroluje jedynie pasze niezawierające materiałów z tkanek zwierząt, do prawidłowego przebiegu współpracy wystarczyły zapisy zawarte w prawie ogólnie obowiązującym. Wskazał również, że w pozostałych posterunkach (Kukuryki/Koroszczyn, Terespol/Kobylany, Hrebenne) zawarto porozumienia, które doprecyzowują warunki wzajemnej współpracy, nieuregulowane szczegółowo w obowiązujących przepisach. Współdziałanie PKG i SC w Hrebennem polegało m.in. na udzielaniu wzajemnej pomocy w wykonywaniu czynności kontrolnych, przekazywaniu dokumentów celnych i weterynaryjnych oraz istotnych informacji mających znaczenie przy kontrolach przesyłek, w tym zmian w przepisach i procedurach. Zawarto natomiast porozumienie dotyczące współpracy PKG ze Strażą Graniczną.

(dowód: akta kontroli str. 43-44, 64-65,73,86-88)

2. Obsadę kadrową Posterunku stanowiło pięciu urzędowych lekarzy weterynarii⁴ oraz dwóch pracowników administracji, przy czym na zmianie pracował najczęściej jeden lekarz oraz jeden pracownik biurowy. PKG pracował we wszystkie dni tygodnia w godzinach 8.00-20.00. Według GrLW, w okresie objętym kontrolą nie stwierdzono barier uniemożliwiających sprawne i rzetelne wykonywanie zadań związanych z kontrolą jakości importowanych zbóż i innych pasz, a jedynym problem była zbyt mała obsada kadrowa (o dwa etaty) wśród pracowników obsługujących posterunki w Hrubieszowie i Hrebennem. Związane było to m.in. ze znacznym zwiększeniem od 2016 r. ilości kontroli w PKG w Hrebennem (z 434 w 2015 r. do 1.230 w 2016 r.), przy utrzymującym się na zbliżonym poziomie kontroli w Hrubieszowie (9.076 w 2015 r. i 8.261 w 2016 r.). O zaistniałej sytuacji poinformowano Główny Inspektorat Weterynarii, na dorocznym zebraniu podsumowującym działania granicznych inspektoratów weterynarii (24.01.2017 r.).

(dowód: akta kontroli str. 69-70,73-76)

³ Dz.U. z 2014 r. poz. 1656.

⁴ Obsługujących również Posterunek Weterynaryjnej Kontroli Granicznej w Hrebennem.

Przeprowadzone w trakcie niniejszej kontroli oględziny wykazały, że Posterunek wyposażony był w sprzęt umożliwiający wykonywanie powierzonych zadań, w tym m.in.: stanowiska komputerowe z dostępem do sieci internetowej i wewnętrznej sieci Inspekcji Weterynaryjnej, urządzenia wielofunkcyjne, laboratorium z pomieszczeniami do badania i przechowywania próbek oraz przygotowywania ich wysłania do zewnętrznych laboratoriów. Na wyposażeniu laboratorium znajdowały się m.in.: czerpaki, szufle, lance do pobierania próbek, stoły metalowe, szafki, wiaderka, pojemniki i worki na próbki stałe i płynne, maty dezynfekcyjne, ubrania ochronne i kamizelki wraz z uprzążami do pobierania próbek z wagonów, digestorium chemiczne, wstrząsarka, autoklaw. Do kontroli importowanych przesyłek paszowych, w tym pobierania próbek z wagonów, wykorzystywano zadaszoną rampę kolejową z podestami, usytuowaną około 100 m od siedziby Posterunku. Na wyposażeniu PKG nie było czujnika obecności ponadnormatywnych ilości gazu (fosforowodoru PH₃) wykorzystywanego do procesu fumigacji⁵. Brak tego czujnika, według wyjaśnień GrLW wynikał z tego, że fumiganty stosuje się głównie do walki ze szkodnikami magazynowymi zbóż. Ponieważ PKG nie ma praktycznie zbóż zgłaszanych do weterynaryjnej kontroli granicznej, nie spotyka się również z problemem fumigowanych przesyłek. Takie urządzenie posiadają pracownicy Punktu Granicznej Kontroli Sanitarnej-Epidemiologicznej w Hrebennem i można je od nich wypożyczyć, lub poprosić o skontrolowanie przesyłki pod tym kątem, gdyby się pojawiła. Zakup miernika był analizowany, ale koszt zakupu był wysoki (ok. 3 tys. zł) i praktycznie urządzenie nie byłoby używane lub byłoby używane bardzo rzadko. W 2015 r. uwzględniliśmy zakup ww. urządzenia w zapotrzebowaniu złożonym do Lubelskiego Zarządu Obsługi Przejść Granicznych w Chełmie, jednak nie został on zrealizowany.

(dowód: akta kontroli str. 46-61,85)

Zasady prowadzenia weterynaryjnej kontroli granicznej określone zostały w przepisach powszechnie obowiązujących⁶ oraz w uregulowaniach wewnętrznych, opracowanych i wdrożonych przez GrLW⁷ w GrLWKor. Zgodnie z tymi uregulowaniami przyjęto, iż:

- kontrolą dokumentacji⁸ zostaną objęte wszystkie pasze,
- kontrolą tożsamości/identyfikacji⁹ objętych zostanie losowo wybranych 10% sprawdzanych przesyłek z każdego rodzaju (na podstawie opracowanych w Inspektoracie w Koroszczynie tzw. tabel redukcyjnych),
- kontrole fizyczne/laboratoryjne¹⁰ – będą przeprowadzane z częstotliwością zależną od różnych czynników, takich jak zagrożenia związane z rodzajami pasz.

⁵ Fumigacja – zwalczanie szkodników (np. owadów i gryzoni) za pomocą substancji chemicznych w formie dymu, pary lub gazu. Substancje te zwane są fumigantami. Do fumigacji stosowany jest m.in. fosforowódór (PH₃).

⁶ M.in. w ustawie z dnia 22.07.2006 r. o paszach (Dz.U. z 2017 r., poz. 453) i przepisach wykonawczych do tej ustawy, ustawie z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. z 2017 r., poz. 970), rozporządzeniu (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29.04.2004 r. w sprawie kontroli urzędowych, przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004 r. ze zm.).

⁷ W tym w procedurze z dnia 23.02.2007 r. dotyczącej prowadzenia kontroli fizycznej produktów, procedurze z 17.06.2009 r. kontroli identyfikacyjnej i etykietowania przesyłek pasz nieobjętych kontrolami zgodnie z dyrektywą 97/78/WE, procedurze z 30.03.2006 r. pobierania urzędowych próbek pasz do badań laboratoryjnych oraz dalszego postępowania z próbkami, otrzymanymi wynikami i fakturami.

⁸ Kontrola obejmująca m.in. kwalifikację pasz do poszczególnych grup, weryfikację, czy pasza nie należy do kategorii NHC, czyli nie zawiera w swoim składzie produktów pochodzenia zwierzęcego oraz czy nie jest słomą lub sianem, pochodzenie paszy ze szczególnym uwzględnieniem ewentualnych klauzul ochronnych lub nałożonego obowiązku wzmocnienia kontroli, przeznaczenie paszy - z uwzględnieniem obowiązku zatwierdzenia lub rejestracji zakładu przeznaczenia przez właściwego terytorialnie powiatowego lekarza weterynarii.

⁹ Wzrokowe porównanie przesyłki pasz z zapisami w towarzyszących paszy dokumentach lub etykietach.

¹⁰ Kontrole mające na celu sprawdzenie produktów, czy stałe odpowiadają one przeznaczeniu, nie zostały zmienione ich pierwotne cechy.

Od 14.04.2014 r. do 30.11.2015 r. GrIWKor uczestniczył w akcji dokonywania kontroli fizycznych wszystkich przesyłek pasz pochodzących z Ukrainy. Poddawanie kontroli fizycznej wszystkich przesyłek pasz z tego kraju polecił Główny Lekarz Weterynarii pismem z 11.04.2014 r.¹¹, uzasadniając to „stwierdzeniem w ostatnim okresie znacznej liczby wyników niezgodnych dotyczących pasz pochodzących z Ukrainy”. Odwołanie z dniem 1.12.2015 r. akcji „wzmocnionych kontroli” pasz z Ukrainy GLW argumentował zmniejszeniem nieprawidłowości dotyczących przywożonych do Polski pasz i wyraźną poprawą stanu technicznego taboru kolejowego wykorzystywanego przez przewoźników do transportu pasz z Ukrainy¹². Ponadto, przesyłki paszowe obejmowano kontrolami, których zakres był określany corocznie w Planach Urzędowych Kontroli Pasz.

(dowód: akta kontroli str. 39-42,66-68,75-77,102-103)

3. W latach 2015-2017 (I kwartał) przez PKG sprowadzono na obszar celny UE łącznie 193.271 ton zbóż z przeznaczeniem na cele paszowe (3.094 przesyłki), z czego: 3.025 ton pszenicy (45 przesyłek, wszystkie pochodziły z Mołdawii i zostały sprowadzone w 2016 r.) i 190.246 ton kukurydzy (3.049 przesyłek), w tym 187.271 ton (3.003 przesyłek) z Ukrainy oraz 2.974 tony z Mołdawii (46 przesyłek), z tego:

- w 2015 r. sprowadzono wyłącznie kukurydzę - 109.435 tony (1784 przesyłki), w tym: 106.460 ton z Ukrainy (1.738 przesyłki), 2.975 ton z Mołdawii (46 przesyłek),
- w 2016 r. sprowadzono łącznie 83.583 tony zbóż (1.306 przesyłki), w tym: 3.025 ton pszenicy (45 przesyłek – wyłącznie z Mołdawii), 80.558 ton kukurydzy z Ukrainy (1.261 przesyłek),
- w 2017 r. (I kwartał) sprowadzono 253 tony kukurydzy z Ukrainy (cztery przesyłki).

Według zgłoszeń agencji celnych reprezentujących importerów, składanych do PKG w związku z przeprowadzanymi weterynaryjnymi kontrolami granicznymi, w ww. okresie do Polski sprowadzono łącznie 3.040 przesyłek zbóż o łącznej masie 189.668 ton, co stanowiło 98% zbóż przeznaczonych na cele paszowe odprawionych w Posterunku.

Wszystkie przesyłki zbóż paszowych sprowadzane na obszar UE przez Posterunek w Hrubieszowie w latach 2015-2017 (I kwartał), zostały objęte kontrolą dokumentacji. Ponadto:

1) kontrolami tożsamości objęto:

- w 2015 r. 1.071 przesyłek zbóż o masie 66.099 ton, tj. 60% ogółu importowanych zbóż w tym roku¹³,
- w 2016 r. 185 przesyłek (11.512 ton), tj. 14% ogółu importowanych zbóż w tym okresie¹⁴,
- w 2017 r. (I kwartał) 100% przesyłek (cztery o masie 253 ton) objętych ww. kontrolami,

2) kontrolami fizycznymi objęto:

- w 2015 r. 991 przesyłek (61.313 ton), tj. 56% ogółu importowanych zbóż w tym roku¹⁵,
- w 2016 r. cztery przesyłki (206 ton), tj. 0,3% ogółu importowanych zbóż w tym okresie¹⁶,
- w 2017 r. (I kwartał) jedną przesyłkę (61 ton), tj. odpowiednio 25% i 24 % ogółu importowanych zbóż w tym okresie.

¹¹ Pismo GIWpuf-7010-31/2014(2) z 11. 04.2014 r.

¹² Pismo GIWpuf-7010-55/2015(1) z 30.11.2015 r.

¹³ Zarówno pod względem ilości jak i masy przesyłek.

¹⁴ Jak wyżej.

¹⁵ Jak wyżej.

¹⁶ Jak wyżej.

Łącznie, w latach 2015-2017 (I kwartał) spośród zbóż wprowadzonych na obszar celny UE przez PKG w Hrubieszowie kontrolami tożsamości objęto 1260 przesyłek o łącznej masie 77.864 ton, co stanowiło odpowiednio 41% i 40% sprowadzonych w tym okresie zbóż¹⁷.

(dowód: akta kontroli str. 104-132)

Badaniami monitoringowymi wykonywanymi w laboratoriach zewnętrznych, przeprowadzonymi w ramach Planu Urzędowej Kontroli Pasz, do czasu rozpoczęcia kontroli NIK (10.04.2017 r.) w PKG objęto:

- w 2015 r. trzy przesyłki kukurydzy, o łącznej masie 189 ton, co stanowiło 0,2% importowanej kukurydzy¹⁸,
- w 2016 r. jedną przesyłkę kukurydzy o masie 55 ton, to jest 0,06% ilości ton sprowadzonej kukurydzy,
- w 2017 r. dwie przesyłki kukurydzy o łącznej masie 89 ton, w tym w I kwartale 2017 r. przesyłkę o masie 61 ton (24,1% tonażu sprowadzonej w tym okresie kukurydzy), a w dniu 4.04.2017 r. przesyłkę o masie 28 ton.

W wyniku przeprowadzonych badań, których zakres obejmował wyłącznie występowanie modyfikacji genetycznych GMO, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Łącznie ww. badaniami laboratoryjnymi w latach 2015-2017 (I kwartał) objęto pięć przesyłek o masie 305 ton, co stanowiło 0,2%¹⁹ sprowadzonych przez Posterunek w tym okresie zbóż na cele paszowe.

(dowód: akta kontroli str. 112-113, 133-217)

Spośród 139 badań przewidzianych do wykonania w Urzędowym Planie Kontroli Pasz (dalej: „UPKP”) dla Inspektoratu w Koroszczynie na 2015 r. wykonano 122 badania (87,8%). Nie zostało wykonane m.in. jedno badanie w PKG na obecność GMO. W 2016 r. wykonano 119 spośród 139 zaplanowanych w UPKP badań (85,6%). Nie zostały wykonane m.in. trzy badania na obecność GMO oraz dwa na obecność salmonelli (wskazane przez GrLW do wykonania w PKG). W I kwartale 2017 r. wykonano 46 ze 199 zaplanowanych na ten rok badań (23,1%).

(dowód: akta kontroli str. 102-103)

GrLW wyjaśnił, że ilość prób przewidzianych do pobrania w ramach badań monitoringowych ustalana jest w miarę równomiernie na każdy miesiąc, z uwzględnieniem różnych zakładów pochodzenia pasz, co zapobiega zaniechaniu realizacji całorocznego planu po wcześniejszym wykonaniu przewidzianych w nim badań. Wskazał ponadto, że takie założenia stwarzają jednak zagrożenie, że nie wszystkie próbki zostaną pobrane, gdy w pewnym momencie przestaną wjeżdżać przesyłki, z których należałoby pobrać próbki, lub pochodzą z zakładu, z którego pobierano już próbki i były one zadowolające. Miało to miejsce w 2015 i 2016 r. w przypadku badań na obecność GMO i salmonelli. W przypadku pozostałych badań (m.in. na cez 134-137, jod, miedź, cynk) badania w tych kierunkach przeprowadza się w oparciu o analizę ryzyka w określonych rodzajach przesyłek (np. mieszanki paszowe, premiksy, w których występują prawdopodobieństwo wystąpienia niezgodności), a takie przesyłki nie były zgłaszane do granicznej kontroli weterynaryjnej. Każdego roku informowano Główny Inspektorat Weterynarii (m.in. pisma z dnia 26.01.2015 r. i 27.06.2016 r.) o niemożliwości wykonania

¹⁷ Poprzez przejścia graniczne właściwe dla Inspektoratu w Koroszczynie w latach 2015-2017 (I kwartał) sprowadzono na cele paszowe zboża o łącznej masie 194.376 ton, z czego kontrolami tożsamości w poszczególnych latach objęto odpowiednio: 60%, 14%, 83% przesyłek, kontrolami fizycznymi: 55%, 0,5% 17% przesyłek, a badaniami w laboratoriach zewnętrznych (dziewięć badań, z tego pięć na obecność GMO a cztery na obecność aflatoksyn oraz salmonelli) 0,3%, 0,2% i 17% przesyłek. Żadne z ww. badań nie wykazało nieprawidłowości.

¹⁸ Zarówno pod względem ilości jak i masy przesyłek.

¹⁹ Jw.

niektórych badań w związku z brakiem na naszych przejściach asortymentu pasz, z których możliwe jest pobranie próbek.

(dowód: akta kontroli str.97-101)

Uwzględniając wskazany w ww. wyjaśnieniach asortyment wwożonych pasz, z których nie można było pobrać próbki, stopień realizacji UPKP w 2015 r. wyniósł 94,6% (wykonano 122 na 129 możliwych do wykonania badań), w 2016 r. 92,2% (119 na 129 badań) a w I kwartale 2017 r. 24,2% (wykonano 46 na 190 badań).

(dowód: akta kontroli str.102-103)

Na podstawie analizy losowo wybranych do kontroli 40 postępowań²⁰ stwierdzono, m.in., że dokumentację będącą podstawą do wprowadzenia towaru na obszar UE stanowiły: dokument zgłoszenia, pełnomocnictwa do reprezentowania importera przez wskazanych pracowników agencji, świadectwo weterynaryjne w języku ukraińskim i angielskim, dokument towarzyszący, oświadczenie producenta o wdrożeniu procedur wynikających z rozporządzenia (WE) 183/2005, oświadczenia o braku modyfikacji GMO w przewożonych towarach. W 12 sprawach odstąpiono (zgodnie z ustaleniami podjętymi na naradzie kierowników GrLWKor²¹) od przeprowadzania badań fizycznych w laboratorium przy PKG. Badania takie wykonano bezpośrednio na miejscu podstawienia wagonów ze zbożem do kontroli granicznej. W tych przypadkach nie sporządzono protokołów kontroli fizycznej przesyłki. Według wyjaśnień GrLW takie działania były koniecznością ze względu na dużą częstotliwość tych kontroli. W dalszej części wyjaśnień GrLW wskazał, że zgodnie z obowiązującymi przepisami fakt dokonania kontroli fizycznej odnotowywano w dokumencie potwierdzającym przeprowadzenie kontroli granicznej przesyłki pasz wprowadzanych na obszar celny UE. Ponadto, w 12 sprawach oświadczenia producentów nie wskazywały, czy przesyłka nie zawiera modyfikacji GMO. GrLW wskazał, że zgodnie z obowiązującymi przepisami²² obowiązek dołączania oświadczeń dotyczy jedynie podmiotów wprowadzających do obrotu produkty zawierające lub składające się z GMO. Ww. rozporządzenie nie nakłada obowiązku składania deklaracji świadczących o braku organizmów GMO, przy czym jeśli importer sam własnej inicjatywy złoży taką deklarację to jest ona przyjmowana i archiwizowana w dokumentach kontrolnych.

(dowód: akta kontroli str. 78-85,90-91,142,211-215)

Kontrola wykazała, że m.in. dziewięć przesyłek kukurydzy o łącznej masie 584 ton (w 2015 r. sześć przesyłek o masie 400 ton, w 2016 r. trzy przesyłki o masie 184 ton) dotyczyło sytuacji, gdy importer zgłosił do weterynaryjnej kontroli granicznej ww. przesyłki deklarując, że jest to materiał paszowy i odbiorcą będzie zakład wpisany do rejestru wytwórców biokomponentów i biopaliw ciekłych, prowadzonego przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego na podstawie art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych²³. Jak wynika z informacji opublikowanych na stronie internetowej odbiorcy przesyłki, kukurydza jest surowcem do produkcji komponentów biopaliw i dopiero pozostałości po tej produkcji mogłyby stanowić materiał paszowy – o ile ze względu na stosowane technologie produkcji bioetanolu nie są zanieczyszczone substancjami

²⁰ Badaniem objęto po 40 przesyłek zbóż (po 20 w latach 2015-2016), w tym 10 przesyłek pszenicy w 2016 r., pozostałe 30 stanowiła kukurydza oraz cztery przesyłki kukurydzy (100% importowanych zbóż w I kwartale 2017 r.) i sześć przesyłek innych materiałów paszowych (makuch poekstrakcyjny słonecznikowy, ziarno soi GMO (trzy przesyłki), makuch poekstrakcyjny rzepakowy).

²¹ Ustalenia z dnia 16.03.2015 r., protokół nr WKG.03202-01(03)15 z dnia 16.04.2015 r.

²² Rozporządzenie (WE) nr 1830/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r., dotyczące możliwości śledzenia i etykietowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz możliwości śledzenia żywności i produktów paszowych wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie i zmieniające dyrektywę 2001/18/WE (Dz. Urz. UE L nr 268 z dnia 18.10.2003 r.).

²³ Dz. U. z 2017 r. poz. 285, ze zm.

niedopuszczonymi do stosowania w paszach przeznaczonych dla zwierząt. Zakład ten posiadał również nadany weterynaryjny numer, z kodem działalności „J” – podmiot prowadzący działalność w zakresie produkcji środków spożywczych, w szczególności produktów mlecznych, browarnianych, alkoholowych i zajmujący się sprzedażą materiałów paszowych przy wytwarzaniu tych środków.

(dowód: akta kontroli str. 218-234)

GrLW podał m.in., że wskazany podmiot znajduje się w Rejestrze Podmiotów Paszowych, z informacji na stronach internetowych wynika, że jest on producentem pasz – m.in. produktu paszowego powstającego podczas produkcji bioetanolu, a jeśli produkt przeznaczony jest do wykorzystania jako pasza, lub przynajmniej potencjalnie może tak zostać wykorzystany, powinien być uważany za paszę, nawet ten częściowo przetworzony (art. 3 ust 4 rozporządzenia (WE) nr 178/2002), chyba, że uważane są za materiały do użytku technicznego, które nie zostaną wprowadzone do łańcucha pokarmowego.

(dowód: akta kontroli str. 86)

Na wniosek Najwyższej Izby Kontroli, w trakcie niniejszej kontroli zlecono wykonanie trzech grup badań, dla przesyłek pochodzących od trzech różnych producentów, obejmujących swoim zakresem siedem czynników: salmonellę; oznaczenie zawartości: metali: Pb, Cd, Fe; pestycydów odpowiednio: chloroorganicznych i fosforoorganicznych; mikotoksyn; cezu – 134 i 137; GMO²⁴. Do czasu zakończenia czynności kontrolnych (30.05.2017 r.) pobrano próbki dla dwóch z trzech przewidzianych do wykonania grup badań (w dniach: 20 oraz 29 maja 2017 r.), przy czym w jednym przypadku zostały one przesłane do laboratoriów, a w drugim (próbki pobrane w dniu 29 maja 2017 r.) przygotowane do wysyłki. GrLW został zobowiązany do poinformowania NIK o wynikach ww. badań²⁵. W trakcie przeprowadzonych oględzin z tych czynności²⁶ nie stwierdzono nieprawidłowości w pobieraniu i sporządzaniu dokumentacji z weterynaryjnej kontroli granicznej. Badania laboratoryjne nie wykazały przekroczeń obowiązujących norm dopuszczalnej zawartości ww. substancji w pobranych do kontroli próbkach.

(dowód: akta kontroli str. 339-494)

W latach 2015-2017 (I kwartał) w 16 przypadkach (12 w 2016 r. oraz cztery w I kw. 2017 r.) urzędowi lekarze weterynarii odstąpili od dokonania w PKG granicznej kontroli weterynaryjnej zbóż. Podstawą nieobjęcia przesyłek kontrolami były oświadczenia importerów o tym, iż sprowadzone towary nie będą przeznaczone do żywienia zwierząt, bądź też będą użyte do procesów technicznych.

(dowód: akta kontroli str. 274-338)

Pismem z dnia 13.02.2017 r. GrLW wystąpił do właściwego powiatowego lekarza weterynarii (dalej „PLW”) o sprawdzenie, czy wskazane w piśmie przesyłki kukurydzy (4) oraz soi (4) nie zostały faktycznie wykorzystane do produkcji paszy dla zwierząt. W dniu 3 marca 2017 r. w odpowiedzi na powyższe wystąpienie PLW podał, że zgodnie z oświadczeniem odbiorcy wskazane przesyłki nie zostały przeznaczone na cele paszowe oraz że przedstawiono oświadczenia importera o przeznaczeniu ich na cele techniczne. Podobnie działania GrLW podjął w 2015 r., przy czym dotyczyło to wysłoków buraczanych przewożonych przez PKG w Koroszczyne.

(dowód: akta kontroli str. 88-95,291-292)

---

²⁴ Wykrywanie i ilościowe oznaczanie organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

²⁵ Do czasu zakończenia czynności kontrolnych do PKG nie wpłynęły wyniki zleconych badań.

²⁶ Oględziny przeprowadzono w odniesieniu do jednej z ww. dwóch grup badań (pobranie jednej grupy badań miało miejsce podczas nieobecności kontrolera NIK (sobota – 20.05.2017 r.).

4. W kontrolowanym okresie, w PKG nie było przypadków odmowy lub cofnięcia przesyłek zbóż, przy czym:

- w 2015 r. stwierdzono 138 przypadków zanieczyszczeń pasz (śruty słonecznikowej i wysłodków buraczanych), które zostały cofnięte za granicę. W jednej przesyłce (w makużu rzepakowym) wykryto występowanie materiału modyfikowanego genetycznie GMO, w wyniku czego powiadomiono właściwego Powiatowego i Głównego Lekarza Weterynarii, który zarządził kontrolę wzmocnioną zakładu, z którego pochodziła pasza, a także wysłano zawiadomienie w ramach systemu RASFF²⁷,
- w 2016 r.: 27 przypadków zanieczyszczeń pasz (śruty słonecznikowej i wysłodków buraczanych), które zostały cofnięte za granicę, oraz jeden przypadek (w śrucie poekstrakcyjnej słonecznikowej) występowania pałeczek salmonelli, w wyniku czego powiadomiono właściwego Powiatowego i Głównego Lekarza Weterynarii oraz wysłano zawiadomienie w ramach systemu RASFF,
- w 2017 r. (I kwartał) nie stwierdzono nieprawidłowości skontrolowanych przesyłek.

(dowód: akta kontroli str. 71-73,77,235-273)

5. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) zalecił służbom i inspekcjom, odpowiadającym za kontrole ilości i jakości importowanych zbóż, zintensyfikowanie i zaostrenie kontroli zbóż sprowadzanych z Ukrainy. Związane było to z sygnałami przekazywanymi przez krajowe zrzeszenia producentów o nieodpowiedniej jakości sprowadzanych zbóż i prośbami o podjęcie przez MRiRW działań interwencyjnych. GrIWKor nie prowadził od lipca 2016 r. dodatkowych – oprócz stale wykonywanych wobec sprowadzanych zbóż paszowych, standardowych granicznych procedur kontrolnych – nadzwyczajnych działań, których celem byłoby zintensyfikowanie i zaostrenie kontroli zbóż sprowadzanych z Ukrainy. Według wyjaśnień GrLW, Inspektorat nie otrzymał od Głównego Lekarza Weterynarii polecenia i wytycznych do podjęcia takich działań, a kontrole były przeprowadzane zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 i przepisami zawartymi w ustawie o weterynaryjnej kontroli granicznej i ustawie o paszach.

(dowód: akta kontroli str. 62,68-69)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki dotyczącej sprawozdawczości nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK uważa, że odstępianie od sporządzania protokołów z kontroli fizycznej, mimo iż nastąpiło w wyniku wewnętrznych uzgodnień kierownictwa GrIWKor, to jednak uniemożliwiło udokumentowanie faktycznego zakresu badań przeprowadzonych w ramach tych czynności kontrolnych.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w obszarze objętym kontrolą Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

²⁷ System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o NIK²⁸ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 11 sierpnia 2017 r.

Kontroler
Paweł Szafran
główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

/ - /

...../ - /.....

Podpis

.....

Podpis

²⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 524., dalej: „ustawa o NIK”.